

do učiteljstva, kakor tudi učiteljstva do oblasti, izpolnjevaje to, kar nam je dano od članov v blaginji po vladi, ki jo zastopamo ali ne zastopamo indirektno.

Bodi temu tako ali kako drugače, pravno mnenje se ne more odtegniti po teh načelih in potih ni eni stranki, ker obe skrbita za blaginjo ter popolnjevanje vzgoje, omike in šole, ki je v prvi vrsti podlaga vsem činiteljem za popolnost vsega človeštva in s tem vsega vesoljstva. Vse to je zagotovljeno tudi v šolskih zakonih, po katerih se vse šolstvo hoté ali nehoté pojavlja, razširja ter razvija.

Kakor hitro se v teh zakonih pričinja pritisk ali popustljivost, takoj se opaža, da pri sredini kakor tudi pri njenih članih ni vse v pravem redu. Prvi zakon je oni, ki zagotavlja dobro zvezo med člani in glavo. To bi bil takorekoč naravni zakon, ki mu ne more nihče nasprotovati. Seveda se tudi tukaj dobivajo kakor povsod večkrat izjeme, pa saj vemo, da nobeno pravilo ni brez izjeme.

V prvi vrsti je tedaj učiteljstvu in šolski oblasti na srcu pospeševanje dobrih šolskih zakonov, ki imajo postati meso in kri vsakemu, ter pospeševati s tem blaginjo vseh, s katerimi je priti v dotiko, zaradi tega je članom ter njihovim pokroviteljem dana svoboda, izražati svoje svobodno mnenje, svoje prosto izhajajoče misli. S tem se oblast kakor učiteljstvo popolnjujeta, ker s svobodno voljo takorekoč volita to, kar je za človeštvo neobhodno potrebno. Na tak način nastane lepa organizacija, ki podpira vzgojo in pouk. Izpopolnjuje se ta organizacija s tem, da medsebojno spoznava koristi in potrebe napredujočega učiteljstva. Zakoni se tako izpolnjujejo, da nikakor ne mečejo pohujšanja, škode, ali česarsibodi slabega na nieno stran. Da se to ne dogaja, smo gotovi, ako šolska oblast in učiteljstvo delujeta sporazumno med seboj, si odpirata drug drugemu svoje srce ter izražata svoje misli, ter volita izmed teh najboljših, t. j. najpotrebnejših in zato najkoristnejših.

Sporazumno ustvarjata učiteljstvo in šolska oblast to, kar je mogoče, sklicujeta redna in izredna posvetovanja ter zborovanja, da se v teh dobra stvar bolj krepi, razširja in ukoreninjuje; to, kar je pa slabega, za vse človeštvo uničujočega, omejuje, ovira in odstranjuje.

Učiteljstvo in šolska oblast se vedeta kakor razni člani ene in iste družine. Vse potrebe, pa tudi vsi nasveti od druge strani se v takih skupščinah omenjata, ako je potrebno, se tu pritožuje k bolj umnemu ali mogočnejšemu, da zavladata lepa sloga in blagost v družini omike in vzgoje. Vsa spletkarstva in vsi strankarski prepiri bi tu izostali — ker tudi dobremu družinskemu očetu niso vseč — ter bi se delovalo za blagor in prospeh našega naroda, iz katerega tudi mi poedinci dobivamo potrebne energije za splošno vesoljstvo. Kolikor bolj so v tem smislu delavni člani ene in iste družine, toliko uspešneje se nam pokaže blagor sloge v vsem človeštvu.

Svoje misli, želje ter predloge si izražamo medsebojno zopet v okviru zagotovljenih določil. V teh sklepah se zrcali to, kar je neobhodno potrebno za vzdrževanje reda, med člani ene družine in zagotovi se lepša bodočnost obče priznani vzgoji in omiki, ki je temelj narodom, državam, splošnosti.

V stvarstvu se nam pokaže, ako pazljivo pregledujemo, prečuden red in lepa vzajemnost, ki je sempatja prepletana tudi s čudnimi pojavi, katere lahko prištevamo k nerednostim. Vendar se s tem varamo, zakaj na svetu ni nič nemogočega. Postava je od Boga in z njo glas naroda — glas božji; za-

stopniki in učitelji naroda se imajo bojevati z mnogimi nerednostimi še, ki so na videz malenkostne, a ne tako pogledu učitelja. Ta preiskuje človeško dušo, jo analizuje, izpreminja, bogati in plemeniti, kar je veliko, tu se mu odpre takorekoč pogled v delavnico, kjer pri nerazviti omiki leži vse križem, kakor različna orodja, gradiva itd., manjka pa vsega tega, česar rabi priden in umen gospodar. Ko vzgojitelj z največjo vnemo, zbira za isti čas primerna dela ter jih vrši in spravlja v lepo celoto, se na drugem mestu prikrade kak sovražnik, ki izkuša nadaljne naprave onemogočiti, morda razdreti jih s tem, da zato potrebna važna sredstva odvzame in naredi nadaljno delo neprijetno in nevhvaležno in to pa v škodo vzgojitelju in gojencu. To tudi šolska oblast občuti, ko se posamezen učitelj zateka k nji. Na pomoč mu pridejo vsakršni zakoni, ki jih je le nekaj za tak slučaj uspešnih in ki so tolikanj boljši, čim več je šolska oblast skrbela za mogočnejši stik s svojimi člani. Čim pogostejše so se dogajali taki stiki, tem veljavnejša je vez, ki sklepa z blagim objemom vse učiteljstvo v korist vzgoje in omike. Ta navidezni nered, ki dela preglavico učiteljstvu, zna paralizirati oblast, ki si je vsvesti opazovati pojave, ki zbujejo vendar tak nered. Kdor se bavi s šolskimi zakoni, gleda, da pospešuje pravi stik v naravnem kakor tudi v kulturnem pomenu, četudi se ne more vsemu ustreči. Kakor učiteljstvo, ki pride v ozek stik z oblastjo, tako tudi oblast, ko varuje zakone, delujeta v obči blagor, četudi se na eni kakor drugi strani pokažejo kake nerednosti, ki niso izključene v dosego resnice.

Učitelj in oblast si pripisujeta spoštovanje in veličanstvo, ko se potegujeta in ščitita zakon, a to le v pravnih mejah, dovoljenim nam stvarjem. Člani čutijo v podrejenem dobrem zakonu nepristransko in blago ostrost, oblastvo se pa obenem učvrščuje ter si s tem stavlja svoje zagotovitve. Nasprotno ne zadovoljujejo oblasti prešibki ali popustljivi zakoni ter zbujejo nejevoljo, ker niso dobri. V učiteljstvu in šolskih oblastih je kak nedostatek, ki se pa vendar izpopolnjuje. Ta izpopolnitev se pa menja po duhu časa ter mnogovrstnosti raznih činiteljev, da se more le z bistrim očesom motriti to, kar bi nastalo, ako si učitelj in oblast v najmanjšem nagajata. Potrebne so šolske naredbe, ki se izpolnjujejo, a to nepristransko in s splošno veljavo. V tem pomenu je skrb vseh, da gremo zakonito skupno, nepretržno dalje, da napredujemo v tem, kar pomaga razjasnjevati dobro stvar šolstvu in vzgoji v prospeh.

Šola in birokratizem.

(Dopis s Krasa.)

(Nadaljevanje.)

Kako naj po tem učitelj upošteva pri teh razmerah priznana pedagoška načela pri bralnem pouku v prvi vrsti, ne vem. Prvi in glavni smoter je, vzgoja značajev, ne pa samo puhlo polnjenje glave. Ako že moramo priznati, da moderno šolstvo ne izpolnjuje popolnoma svoje naloge, tedaj priznajmo, da moramo pod vplivom navedenega pedantovskega načrta otroke le obkladati s kolikormožno veliko množino učne snovi. Pri tem, se ve, ni časa za vzgojo srca, za razvijanje estetiškega, moralnega, patrijotiškega čustva.

Če kaže že podrobni načrt za čitanje take hibe, kaj pa je potem šele s slovniškim poukom. To gradivo, ki pa za-

hteva ta načrt od 5. in 6. š. l. dvorazrednic s poldnevniim poukom, bi delalo čast že prvemu letniku na učiteljišču!

Le oglejmo si ga nekoliko podrobneje.

V združenem 3. in 4. š. l. jemljemo sklanjatev samostalnikov, seveda le deloma. V poštev pride edino le sklanjatev moških samostalnikov, eventualno še srednjih. Septembra meseca zahteva podrobni učni načrt prav vso sklanjatev z vsemi izjemami, z vsemi pritklinami v srednjem spolu za 5. in 6. šolsko leto. Na teden pa imamo na razpolabo 2 (reci dve) poluri.

V oktobru pride na vrsto sestava samostalnikov s predlogi, analiza.

November ima glagole po pomenu; dovršni in nedovršni, prehajalni in neprehajalni, brezosebni. Nakloni. Sprega v pogojniku in želelniku. Zdaj pa računajmo nekotkol (Avtentično po načrtu).

1. pol ure splošno o glagolih po pomenu. Seveda vzorni stavki (Koncentracija).
2. pol ure. Ista snov. Natančnejše prehajalni in neprehajalni.
3. pol ure. Povratniki. Seveda ponovitev.
4. pol ure. Brezosebni glagoli in vsa ponovitev. Seveda praktično po berilu i. t. d. To se razume samo obsebi.
5. pol ure. Dovršniki in nedovršniki.
6. pol ure. Vsi nakloni.
7. pol ure. Sprega v pogojniku in želelniku.
8. pol ure. Isto. Ponovitev. Uporabe.

Vivat, crescat et floreat tak načrt, ki tako idealno izpolnjuje svojo nalogo! Kateri c. kr. nadzornik more taki razporedbi kaj očitati? To je priprava seveda po petih ali treh stopnjah, kakor zapovedujejo pri vsevednem okrajnem šolskem svetu.

S tem pa ni še zaključena vrsta!

V enem mesecu, in sicer v decembru, pride na vrsto zopet cel program novosti. Deležniki. Tvorina in trpna oblika. Besedne družine. Slovtvorje: Koren, deblo, obrazila. To je zopet dobesedno navedeno po originalu.

Naj mi pove kdo, po katerih navodilih je vendar to sestavljeno? Kam so šli humanisti, pietisti? Vse je izginilo. Ideje so se razgubile, in šola je glediški oder, saj drugega vendar ne more biti pod danimi okolščinami. Kak interes imej nedolžna mladina za te suhoparnosti? Špeciialno zadnje.

Še bi vam navajal podrobnosti o tem čudežu pedagoške ignorance (pardon za izraz!) — toda boljše je da pogledam še drugam. Čemu naj se mučijo otroci z vso klasifikacijo zavisnikov i dr. takimi neslanostmi. Saj je vendar ljudska šola praktična, naravna, svobodna vzgojevalnica človeškega uma in srca, pa niti telesa ne zanemarjaj. Šola podavaj otrokom nekaj trajnega za življenje. Je li to praktično, je li to trajno, porablivo v poznejšem življenju? Dvomim! Seveda porečejo slovničarji: »S temi pravili, s tem gradivom se uče otroci prav misliti, potem pride šele pravilni govor.«*) Tako? Zgledi, zgledi — ti so, pa ne sama teorija:

Učiteljev govor, njegova izreka, to je polje za vežbanje učenčevih zmožnosti!

Učitelj je živa slovnica, ki oživlja pouk, ga drži v naravnih mejah in mu kaže edino pravo pot s svojim čistim, blagodnečim izrazom brez slovniških kakor tudi logičkih napak.

To je ovira, ki ustavlja naravni tek izobraževanja. Le ena polura naj odpade zaradi praznika ali kaj podobnega, pa je zmešnjava še večja. Gradivo zastaja, in pedanti imajo snov

*) Taka sodba slovničarjev je pravilna in utemeljena! Uredn.

za kritikovanje. Prejšnji načrt je bil slab v vsakem oziru, toda novi mu dela saj v nekaterih delih čast, ker je nastal ponekod tako, da se je prejšnjemu le semtertja nekaj odščipnilo in določilo tja enakovredno krpo.

Prehajam k računstvu.

Urnik določa za 5. šol. leto na dvorazrednici s poldnevniim poukom v ponedeljek, sredo in soboto po eno uro računstva (tri po pol ure za neposredni, tri za posredni pouk, ker hodi 5. šol. l. skupno s 6. v šolo.) Isto je s 6. šol. letom.

Ob torkih je ena ura računstva skupna za oba oddelka.

Načrt za 5. šol. leto predpisuje štiri mesece za vse štiri računske operacije mnogoimenskih števil. To je že več kot dovolj pri uporabi Močnikovih računic. No to, ni posebno duhovito, saj lahko skoro vsa mnogoimenska števila pretvarjamo v desetinska in narobe, kar nam oživi pouk in olajša delo.

Zraven vseh operacij s celimi, desetinskimi in mnogoimenskimi števili pa prihaja vsa geometrija na vrsto skoro. Obseg in površina kvadrata, pravokotnika, poševnokotnih paralelogramov, trikotnikov, trapecev in trapezoidov, mnogokotnikov. Seveda mora učitelj vzeti o kvadratu, pravokotniku do trapeca vse že, v 4. š. l. čeprav tega ni v načrtu, ki začne kar s trapecom v 5. š. l. Logika, kaj ne? O telesih vzame učitelj nolens volens kocko, prizmo in piramido in to ločeno od 6. š. l. samostojno v treh pol urah, ki so mu na razpolago za neposredni pouk. Sicer lahko semtertja odščipne kaj od skupne ure ob torkih, toda le malo si pomaga s tem. (Dalje.)

O času šolskega pouka.

Tovariš Ignacij Šijanec prijavlja v »Domovini« pod gornjim naslovom članek, ki je aktualnega pomena zlasti sedaj, ko se pripravljamo na »Zavezino« zborovanje.

Tovariš Šijanec piše: V članku »Ljudska šola v zvezi s kmetijskim poukom«, ki ga je priobčil g. Michael Starkl v »Domovini« št. 53, so nekatere prav lepe misli, ki bi se dale izvesti v prid kmetijskemu pouku v ljudskih šolah. Prav pravi pisatelj, ko trdi, da manjka kmetu delavnih moči in da je temu kriv zdajšnji učni načrt, četudi deloma. Kar piše o odtujitvi otroka od poljedelskih del, oziroma pri deklicah od gospodinjskih, moramo, žal, pritrditi člankarju. Da bi se temu opomoglo, priporočal bi jaz tudi nekaj, kar bi znalo kmetijskemu stanu jako ugajati.

Uvedel bi se naj pri nas samo dopoldanski pouk. Šola naj bi se pričela zjutraj ob 7. uri in bi trajala do 11., oziroma do 12. ure. Na ta način bi otrok bil dopoldan v šoli, popoldan pa bi lahko opravljal doma lažja dela in s tem pomagal staršem. Delavnih moči nam manjka — zato smo primorani tudi otroke rabiti pri delu. S tem bi se pa otrok bolj priklopil domačim ljudem. Dobil bi večjo ljubezen do svoje rodne hiše in domačije in bi se, lahko rečemo, igranje privadil delu. Sedaj gre otrok itak že okolo 6. do 7. ure z doma. Hodi počasi, stoji tuintam in pohajkuje. Učitelji vemo, da oddaljenejši otroci navadno že po eno in več ur pred začetkom pouka pridejo v šolsko obližje in tam pohajkujejo. Ko se pouk začne, je otrok v šoli, in sicer navadno do 12. ure. Bližnji otrok leti opoldan domov, da v naglici zaužije nekaj malega ter hiti nazaj, hoteč se še nekoliko poigrati s svojimi tovariši, ki zaradi daljave ne morejo domov h kosilu. Taki, ki ne gredo opoldan zaradi daljave domov, pa od pol 12. ali od 12. do 1. ure v slabem vremenu razbijajo po šolskih pro-